

Motion till riksdagen

1988/89:Ub637

av Margareta Fogelberg och Ingrid Hasselström
Nyvall (båda fp)

Vävläroarutbildningen

Dagens vävda textilier är mestadels maskinellt tillverkade. Vävteknikerna är i stort oförändrade, den egentliga skillnaden jämfört med förr är att människors händer helt och hållet ersatts av maskiner. Men mänsklig kunskap kan givetvis aldrig undvaras. Därför måste den tekniska kunskapen om handvävningen upprätthållas. När det gäller hantverk över huvud taget förekommer knappast längre någon kunskapsförmedling mellan generationerna. Vävkunskaperna förs vidare genom skolutbildningar och studieförbund. För att kunskaperna om handvävning inte skall försämrats eller helt gå förlorad måste möjligheten till god utbildning återupprättas.

Gymnasieskolans terminskurs Textilkunskap, vävning, ger grundkunskaper men denna kurs finns inte i varje län. På den tvååriga konsumtionslinjens textila gren kan man få motsvarande undervisning.

I dag saknar Sverige en egentlig vävläroarutbildning. Textilläroare kan vidareutbilda sig med 20 p vävning (en termin). Detta ger dem då behörighet att undervisa i textilkunskap-vävning i gymnasieskolan, t.ex. på konsumtionslinjen; Textilkunskap vävning, en termin; Högre kurs i textilkunskap vävning, ett år. Man måste vara medveten om att alla som i dag utbildar sig till textilläroare inte har grundläggande förkunskaper i vävning, såsom Textilkunskap vävning, en termin. Detta kan innebära att eleverna på ettårskursen är mera kvalificerade än sina läroare!

Våra nordiska grannländer ligger flera steg före Sverige när det gäller utbildningen inom vävning. För att inte sänka kunskapsnivån hos handvävarna är det viktigt att det även i Sverige finns en kvalificerad vävläroarutbildning som enbart är inriktad på vävning. Att behålla gymnasieskolans kurs i Textilkunskap vävning, en termin, är en nödvändig förutsättning för all vidare vävutbildning. Den bör vara ett obligatoriskt inträdeskrav till ett flertal utbildningar.

När det gäller fortbildning är möjligheten att på högskolenivå studera olika vävtekniker och textilhistoria nästan obefintlig. Universitetet i Göteborg tilldelades förra året en professur i Textilkonst. För att möjliggöra fördjupningsstudier med forskningsanknytning vore det motiverat att, som UHÄ föreslagit, inrätta en textil påbyggnadslinje vid Konstindustriskolan i Göteborg.

Vävläroarutbildning, en bakgrund

Under 1930-, 40- och 50-talen utbildades vävläroare vid fem svenska vävskolor. Årligen utexaminerades 85 elever. På 1950-talet då fler giftnor sökte sig ut i arbetslivet blev överskottet av vävläroare påtagligt.

För textillärare (kallades då handarbetslärarinnor) var förhållandet anorlunda. Antalet utbildningsanstalter för denna lärarkategori var endast tre och detta motsvarade i stort arbetsmarknadens behov av textillärare.

Yrkesskolornas expansion under 1950-talet medförde också en ökning av antalet hemtekniska kurser (f.d. husmoderskurser). Vid dessa kurser undervisade både vävlärare och textillärare. Genom ökningen av de hemtekniska kurserna uppstod en brist på textillärare. Detta kunde lösas genom att vävlärare fick möjlighet att vidareutbilda sig i sömnad och fick därmed behörighet att undervisa även i sömnad. Vidareutbildningen pågick i många år men ett visst överskott av vävlärare återstod trots åtgärden.

Lärarytbildningen 1961–1975

Vid förstatligandet 1961 gjordes lärarytbildningarna inom det husliga området treåriga. Utbildningen av vävlärare förlades till textillärlinjen vävriktade gren vid seminariet för huslig utbildning i Stockholm. På grund av överskott på vävlärare skedde intagning sporadiskt och med hänsyn tagen till det förväntade framtida behovet av vävlärare. Den sista gruppen vävlärare utexaminerades våren 1975 då seminariet lades ned. Under de fjorton år som utbildningen pågick hade sammanlagt 114 vävlärare utbildats.

LUK-lärare

Efter seminariets nedläggning kunde ett ökande underskott av vävlärare skönjas. Meningen var att vävlärarytbildningen i framtiden skulle ske inom ramen av tvåämnesutbildning av lärare (LUK-lärare). Lärarytbildningskommitténs betänkande blev emellertid försenat.

Försöksverksamhet med tvåämnesutbildning av textillärare påbörjades först hösten 1978 vid institutionen för huslig utbildning i Göteborg. Påbyggnadskurser på D-nivå startades våren 1980 och har sedan dess anordnats ungefär vartannat år.

Tvåämnesutbildningen har följande uppbyggnad:

60 p (ABC-kurser) i slöjd-textil inklusive sömnad och vävning för grundskolan

20 p (D-kurser) påbyggnad, alternativet D1 sömnad eller D2 vävning i gymnasieskolan

40 p engelska eller matematik

40 p praktisk pedagogik

Utöver detta finns en fördjupningskurs (D3) i vävning men denna ger inte någon vidgad behörighet.

Utbildningen är uppenbart sämre än såväl den tvååriga koncentrerade vävlärarytbildningen före 1961 som den treåriga utbildningen efter 1961. Utbildningen tillgodoser inte gymnasieskolans behov av kvalificerad vävlärarkompetens.

I dag väljer flera studerande den finska treåriga hemslöjdlärarytbildningen. Där finns en kvot för nordiska studerande. Andra väljer den svenska textillärlinjen ettämnesutbildning och slutför därefter utbildningen i Norge med en 40 p påbyggnadskurs.

Det är synnerligen otillfredsställande att svenska elever som önskar utbildas till vävlärare skall vara hänvisade till Finland eller Norge.

Mot. 1988/89
Uh637

Den sammanslagning av utbildningarna för textillärare och vävlärare som gjorts genom försöksverksamhet har både tidsmässiga och pedagogiska vinster, det innehållsmässiga perspektivet vidgas. Men 20 p vävning utöver textillärarkompetensen är otillräcklig. Här finns inte utrymme vare sig för ämnesfördjupning eller forskningsanknytning. Med ytterligare 20 p vävning skulle detta behov tillgodoses.

Sverige måste se om sitt hus om vi vill säkra möjligheten till vävteknisk utbildning för 2000-talets kulturarbetare och industriformgivare.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bristen på svensk vävlärodbildning.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om grundläggande kunskaper i vävning med behörighetskrav för vissa utbildningar.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en textil påbyggnadslinje vid Konstindustriskolan, Göteborgs universitet.

Stockholm den 21 januari 1989

Margareta Fogelberg (fp)

Ingrid Hasselström Nyvall (fp)